CYNGOR GWYNEDD – Adroddiad i Gabinet Cyngor Gwynedd

Teitl yr eitem:	**Trosolwg Arbedion:** **Adroddiad Cynnydd ar Wireddu Cynlluniau Arbedion**
Aelod Cabinet:	**Y Cynghorydd Huw Wyn Jones, Aelod Cabinet Cyllid**
Swyddog perthnasol:	**Ffion Madog Evans, Pennaeth Cyllid Cynorthwyol - Cyfrifeg a Phensiynau**
Dyddiad y cyfarfod:	**10 Tachwedd 2026**

1. Penderfyniad a geisir

1.1 I dderbyn y wybodaeth yn yr adroddiad a nodi'r cynnydd tuag at wireddu cynlluniau arbedion 2026/27 a blynyddoedd blaenorol.

1.2 Cymeradwyo dileu arbedion gwerth £925,600 gan ddefnyddio'r ddarpariaeth benodol a osodwyd o'r neilltu yn y gyllideb er mwyn ei ariannu.

2. Y rheswm pam fod angen i'r Cabinet wneud y penderfyniad

2.1 Mae gwireddu'r cynlluniau unigol yn gyfrifoldeb aelodau perthnasol o'r Cabinet, sy'n herio perfformiad yr adrannau gan gynnwys cynnydd y cynlluniau arbedion. Cyfrifoldeb yr Aelod Cabinet dros Gyllid yw cadw trosolwg o'r darlun cyfan.

3. Cyflwyniad a Rhesymeg

Cefndir / Cyflwyniad

3.1 Mae'r adroddiad yma'n rhoi trosolwg o sefyllfa arbedion y Cyngor ar gyfer 2026/27 a blynyddoedd blaenorol yn dilyn adolygiad o'r sefyllfa ar ddiwedd Awst 2026.

3.2 Yn adroddiad Cyllideb 2026/27 i'r Cyngor Llawn ar 5 Mawrth 2026, adroddwyd fod arbedion gwerth £583k wedi eu proffilio ar gyfer cyllideb 2026/27. Cymeradwywyd gwerth £240k o arbedion gan y Cabinet ar 11 Chwefror 2025, tra bod £343k yn gynlluniau arbedion sydd wedi eu cymeradwyo mewn blynyddoedd blaenorol, ond yn berthnasol i flwyddyn ariannol 2026/27.

4. Rhesymeg a chyfiawnhad dros argymell y penderfyniad

Ail-asesu arbedion

4.1 Mae gan y Cyngor drefniadau cynllunio ariannol sydd eisoes wedi adnabod arbedion effeithlonrwydd sylweddol dros y blynyddoedd diwethaf er mwyn isafu toriadau mewn gwasanaeth i drigolion Gwynedd. Er hyn, yn ystod y blynyddoedd diwethaf gwelwyd bod trafferthion gwireddu arbedion mewn rhai meysydd, oedd i'w weld amlycaf yn yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant ac yn y maes Gwastraff.

4.2 Yn dilyn anallu rhai adrannau i wireddu arbedion mewn rhai meysydd, rhoddwyd darpariaeth arbedion corfforaethol gwerth £1.3m wrth sefydlu'r gyllideb, er mwyn galluogi dileu cynlluniau arbedion petai'r angen yn codi ac er mwyn ymateb i'r risg o fethiant i gyflawni rhai cynlluniau arbedion.

4.3 Yn dilyn adolygiad diweddar o'r cynlluniau arbedion i asesu pa gynlluniau arbedion oedd bellach yn anghyraeddadwy, argymhellir fod rhan o'r ddarpariaeth yn cael ei ddefnyddio i ddileu'r arbedion. Lluniwyd rhaglen i ddileu gwerth £925,600 o gynlluniau na fu modd eu cyflawni.

4.4 Mae **Atodiad 1** yn rhestru'r cynlluniau gwerth £925,600 sydd i'w dileu ac mae Tabl 1 isod yn crynhoi'r arbedion fesul Adran.

Tabl 1 : Arbedion i'w Dileu Fesul Adran

Adran	Arbedion i'w dileu £	Nifer cynlluniau
Priffyrdd, Peirianneg a YGC	190,000	*2*
Oedolion, Iechyd a Llesiant	535,600	*4*
Amgylchedd	200,000	*3*
Cyfanswm	**925,600**	***9***

4.5 Bydd yr adroddiad yn adrodd ar sefyllfa'r arbedion yn dilyn dileu y cynlluniau arbedion yn rhan 4.

5. Cynlluniau Arbedion Adrannol 2025/26

5.1 Yn seiliedig ar sefyllfa adolygiad Awst 2026 am y flwyddyn ariannol 2025/26, mae gwerth cyfanswm o £3.1m wedi eu proffilio am y flwyddyn. Mae **gwerth bron i £2.6m neu 83% wedi eu gwireddu.** Bu llithriad mewn gwireddu dau gynllun gwerth £40k tra fod rhai risgiau o gyflawni arbedion gwerth cyfanswm o £486k.

6. Cynlluniau Arbedion Adrannol 2026/27

6.1 O'r cynlluniau gwerth cyfanswm o £533k a broffilwŷd ar gyfer 2026/27, **mae £242k neu 45% eisoes wedi gwireddu** a £91k pellach ar drac i wireddu'n amserol. Mae'r Adran Amgylchedd yn rhagweld rhai risgiau i wireddu un cynllun yn y maes Gwastraff, sydd werth £200k.

7. Cynlluniau Arbedion Adrannol Hanesyddol 2015/16 – 2026/27

7.1 Mae **Atodiad 2** yn crynhoi cyrhaeddiad pob adran yn erbyn eu targedau arbedion o **£34.037 miliwn** ar gyfer y cyfnod 2015/16 – 2026/27 yn seiliedig ar adolygiad Awst 2026. **Gellir adrodd bod gwerth £34.018 miliwn, neu 99.9% o'r cynlluniau yma wedi eu gwireddu**, ond mae risg gwireddu un o'r cynlluniau arbedion yn parhau.

7.2 Mae'r un cynllun sydd heb ei wireddu gan yr Adran Economi a Chymuned sydd yn wynebu risgiau i'w gyflawni (£20k), bu i darged incwm cynllun Neuadd Dwyfor gael ei leihau o £100k i £20k ar sail dros dro ar gyfer 2025/26 a 2026/27, er mwyn rhoi amser i adnabod cyfleon i weithredu. Bydd £80k y flwyddyn am gyfnod o ddwy flynedd yn cael ei bontio o Ddarpariaeth Arbedion y Cyngor.

8. Cynlluniau Arbedion Adrannol 2023/24 – 2026/27

8.1 Mae **Atodiad 3** yn crynhoi cyrhaeddiad pob adran yn erbyn y targed arbedion ar gyfer y cyfnod 2023/24 – 2026/27 **sydd yn gyfanswm o bron i £15.7 miliwn,** yn seiliedig ar adolygiad Awst 2026. **Gellir adrodd fod £14.6 miliwn, neu 93% o'r cynlluniau yma eisoes wedi eu gwireddu, gyda £91k pellach, neu 0.6% ar drac i gyflawni'n llawn ac amserol.**

8.2 Mae dau gynllun gwerth cyfanswm o £91k ar drac i wireddu'n llawn ac yn amserol, tra fod llithriad ar dri cynllun gwerth cyfanswm o £86k sydd wedi eu rhaglennu i'w gwireddu yn ystod 2024/25 a 2025/26, ond nid yw'r adrannau'n rhagweld problemau i'w gwireddu. Ar hyn o bryd, rhagwelir bod rhai risgiau gwireddu gwerth bron i £856k o gynlluniau arbedion sydd yn cynnwys un cynllun gan yr Adran Addysg (£25k), pedwar cynllun gan yr Adran Amgylchedd (£760k) ac un cynllun gan yr Adran Priffyrdd, Peirianneg a YGC (£71k).

9. Cynlluniau Arbedion Adrannol 2027/28 ymlaen

9.1 Un cynllun yn unig, gwerth £98.5k gan yr Adran Addysg sydd wedi ei broffilio ar gyfer 2027/28, mae'n gynamserol i adrodd ar statws y cynllun yma ar hyn o bryd.

9.2 Bydd Cynllun Ariannol Tymor Canolig yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet maes o law, fydd yn ystyried y bwlch cyllidol ar gyfer 2027/28 a'r bwriad o ran ymateb i'r sefyllfa ariannol sydd yn ein wynebu fel Cyngor er mwyn gosod cyllideb hafal yn 2027/28.

10. Casgliad

10.1 Gellir adrodd bod cyfanswm o dros £49 miliwn o arbedion wedi eu gwireddu ers 2015/16, sydd yn 98% o'r £50 miliwn gofynnol dros y cyfnod. Mae'n anorfod bod gwireddu'r arbedion wedi bod yn heriol ac rwyf yn ddiolchgar i'r holl adrannau a'r Aelodau Cabinet am sicrhau'r llwyddiant yma.

10.2 Mae'r tabl isod yn crynhoi'r sefyllfa ddiweddaraf o ran y cynlluniau arbedion ers Ebrill 2015 gyda 98% o'r holl gynlluniau wedi eu gwireddu.

Tabl 2: Crynodeb o statws yr holl gynlluniau arbedion ers Ebrill 2015

Statws yr Arbediad	**Porth**	**£m**	**%**
Wedi gwireddu	1	48.6	97.9
Ar drac i gyflawni'n llawn ac amserol	2	0.1	0.2
Llithriad/Oediad, ond yn symud yn ei flaen	3	0.1	0.2
Rhai risgiau i gyflawni - yn llithro neu methu	4	0.9	1.7
Risgiau sylweddol i gyflawni yn llawn neu yn rhannol	5	0.0	0.0
Cyfanswm arbedion		**49.7**	**100**

10.3 Ers cychwyn y cyfnod i'r Cyngor orfod ddod o hyd i arbedion nôl yn 2010/11, gellir adrodd bod cyfanswm o bron i £72.5 miliwn o arbedion wedi eu gwireddu, sydd yn 98.4% o'r £73.6 miliwn gofynnol dros y cyfnod.

10.4 Felly, gofynnaf i'r Cabinet nodi'r cyrhaeddiad a amlinellir yn yr adroddiad yma tuag at wireddu'r cynlluniau arbedion. Ymhellach i hyn, dileu y cynlluniau arbedion gwerth cyfanswm o £925,600.

11. Camau nesaf ac amserlen

11.1 Gweithredu ar yr argymhellion gerbron a chyflwyno adroddiad dilynol i'r Cabinet yn dilyn adolygiad o'r sefyllfa ar ddiwedd Tachwedd 2026.

12. Sylwadau Swyddogion Statudol

12.1 Prif Swyddog Cyllid

Rwyf wedi cydweithio gyda'r Aelod Cabinet i baratoi'r adroddiad yma ac yn cadarnhau'r cynnwys.

12.2 Swyddog Monitro

Dim sylwadau i'w hychwanegu o safbwynt priodoldeb

Atodiadau:

Atodiad 1 - Cynlluniau arbedion i'w dileu fesul Adran
Atodiad 2 - Trosolwg cynlluniau arbedion hanesyddol 2015/16 - 2026/27 fesul adran
Atodiad 3 - Trosolwg cynlluniau arbedion 2023/24 - 2026/27 fesul adran